

Hiilineutraali Suomi

*tehdään kunnissa ja kaupungeissa
– yhdessä kuntalaisten kanssa.*

Johdanto

Hiilineutraali Suomi tehdään kunnissa ja kaupungeissa – yhdessä kuntalaisten kanssa. Seuraavien neljän vuoden aikana kunnissa on tehtävä rohkeita ja johdonmukaisia päätöksiä, jotka tekevät hiilivapaasta ja kestävästä asumisesta, liikkumisesta ja kuntapalveluista totta.

Päätavoite

Kunnat ja kaupungit asettavat tai päivittävät ilmastotavoitteensa linjaan Pariisin ilmastosopimuksen ja Suomen hiilineutraalius 2035 -tavoitteen kanssa ja laativat tai tarkistavat aikataulutetun ohjelman tavoitteen saavuttamiseksi. Vertaisoppimista lisätäkseen kunta liittyy Hinku*-verkostoon, jos ei siihen jo kuulu.

* Hinku-verkosto on vuonna 2008 perustettu ilmastonmuutoksen hillinnän edelläkävijöiden verkosto, joka kokoaa yhteen kunnat, ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluita tarjoavat yritykset sekä energia- ja ilmastoalan asiantuntijat. Hinku-kunnat ovat sitoutuneet tavoittelemaan 80 % päästövähennystä vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta.

Liikenne

Tavoite:

Ympäristöystävällinen liikkuminen on helppoa ja henkilöautoilun määrä kunnassa laskee.

Toimenpiteet:

- Kuntaa suunnitellaan kestävän liikkumisen ehdoilla. Mahdollisuudet ilmastoystävällisiin liikkumismuotoihin varmistetaan kaavoituksella, liikenteen palveluilla (kuten kaupunkipyörät) sekä kestäväillä pysäköintiratkaisuilla. Osana markkinaehtoiseen pysäköintiin siirtymistä poistetaan parkkipaikkannormit kaavoista.
- Liikenneverkon suunnittelussa ja parantamisessa priorisoidaan kävelyä, pyöräilyä, liikkumispalveluita ja joukkoliikennettä sekä kaupunkirakennetta, joka nämä mahdollistaa.
- Suurilla kaupunkiseuduilla laaditaan tai päivitetään raitiotiesuunnitelmat, sekä otetaan tarvittaessa käyttöön ruuhkamaksut, sen mahdollistavan lain valmistuttua.
- Vauhditetaan sähköautojen latausinfrastruktuuria ja muiden kestävien käyttövoimien kuten biokaasun hyödyntämistä sekä varmistetaan mahdollisuudet sujuvaan pyöräpysäköintiin ja talvipyöräilyyn (pyöriteiden talvikunnossapito). Kunta mahdollistaa työntekijöilleen työsuhdepyörien hankinnan.
- Arvioidaan lentoliikenteen ostopalveluihin käytettyjen kunnan verovarojen tarkoituksenmukaisuus, ilmastokestävyys ja vaihtoehdot ja lakkautetaan kestävämmät tuet sekä päivitetään kunnan matkustusohjeet tukemaan ilmastotavoitteita.
- Julkisen linja-autoliikenteen kilpailutuksessa lisätään päästöttömien ajoneuvojen kysyntää.

Energia

Tavoite:

Kunnan alueen rakennukset ovat energiatehokkaita ja sähköä ja lämpöä tuotetaan pääasiassa polttoon perustumattomalla, kestävyyskriteerit täyttävällä uusiutuvalla energialla.

Toimenpiteet:

- Kunnan ilmastostrategiassa sitoudutaan ilmastohyödyt takaavan ja luonnon monimuotoisuutta turvaavan uusiutuvan energian hyödyntämiseen. Kunta luopuu kivihiilen ja turpeen poltosta vuoteen 2025 mennessä, asettaa bioperäisille polttoaineille kestävyyskriteerit sekä laatii suunnitelman öljystä ja kaasusta luopumiseksi.
- Kunnallisten energiyhtiöiden sekä kunnan tai kaupungin alueella kaukolämpöä tarjoavien yritysten edellytetään tekävän aikataulutetun suunnitelman polttoon perustumattomaan lämmitykseen siirtymisestä. Lähtökohtaisesti uusia investointeja polttolaitoksiin ei enää tehdä.
- Kunta asettaa kansallisia normeja selvästi vahvemmat energiatehokkuusvaatimukset kunnan omille uusille ja peruskorjattaville kiinteistöille. Yksityisomistuksessa olevan rakennuskannan energiaremontteja vauhditetaan asuinalueille ja taloyhtiöihin jalkautuvien energianeuvojen avulla. Kunta hyödyntää saatavilla olevaa valtion rahoitusta ja EU-rahoitusta lämmityksen hiilidioksidipäästöttömäksi tekemiseen.

Julkiset hankinnat

Tavoitteet:

Kuntalaisilla on mahdollisuus elää ilmastoystävällisesti ja kestävä luonnonvarojen kulutuksen puitteissa. Kuntien julkiset hankinnat ja sijoitukset tukevat kansallisten ilmasto- ja monimuotoisuusustavoitteiden saavuttamista.

Toimenpiteet:

- Luonnonvarojen kestävä käyttö ja ilmastotavoitteet ohjaavat palvelujen ja investointien suunnittelua ja toteutusta. Kuntien hankintakriteeristöihin kirjataan kestävyteen ja vastuullisuuteen liittyvät ohjeet ja niiden seuranta. Hankinnoissa ostettavilta tuotteilta edellytetään hiilijalanjälkitietoja.
- Kuntien investointistrategiassa sitoudutaan irrottamaan sijoitetut varat fossiilisista polttoaineista ja turpeesta.
- Elvytysvarat investoidaan ilmaston kannalta kestäviin kohteisiin.
- Rakentamisessa otetaan huomioon kestävyys pitkällä aikavälillä. Kunnat edellyttävät rakentamisessa kierrätettyä materiaalia ja luonnonvarojen käytön vähentämistä. Kunnissa investoidaan rakennusten energiaremontteihin.
- Kunnissa asetetaan johdonmukaiset ja mitattavat tavoitteet eläinperäisten tuotteiden määrän vähentämiselle ja ympäristöllisesti kestäville ruokahankinnoille. Tavoitetaso asetetaan nykyisen lihankulutuksen pohjalta, kuitenkin niin, että siirtymä tapahtuu riittävän nopeasti. Esimerkkinä tavoite voi olla kasvisruoan osuuden lisääminen julkisissa hankinnoissa niin, että aterioista vähintään 50 prosenttia on kasvisruokaa. Kunnissa tarjotaan julkisten ruokapalveluiden toteuttajille lisää resursseja ja keinoja (mm. koulutus, reseptien suunnittelu, kokeilut) herkullisen kasvisvoittoisemman ruoan tarjoamiseen. Kasvisruokaa on tarjolla kaikille ilman, että sitä tarvitsee erikseen ilmoittaa.
- Kunnissa laaditaan ruokahävikille vähentämishjelma, jolla hävikkiä vähennetään 50 prosenttia vuoteen 2025 mennessä verrattuna vuoden 2017 tasoon.

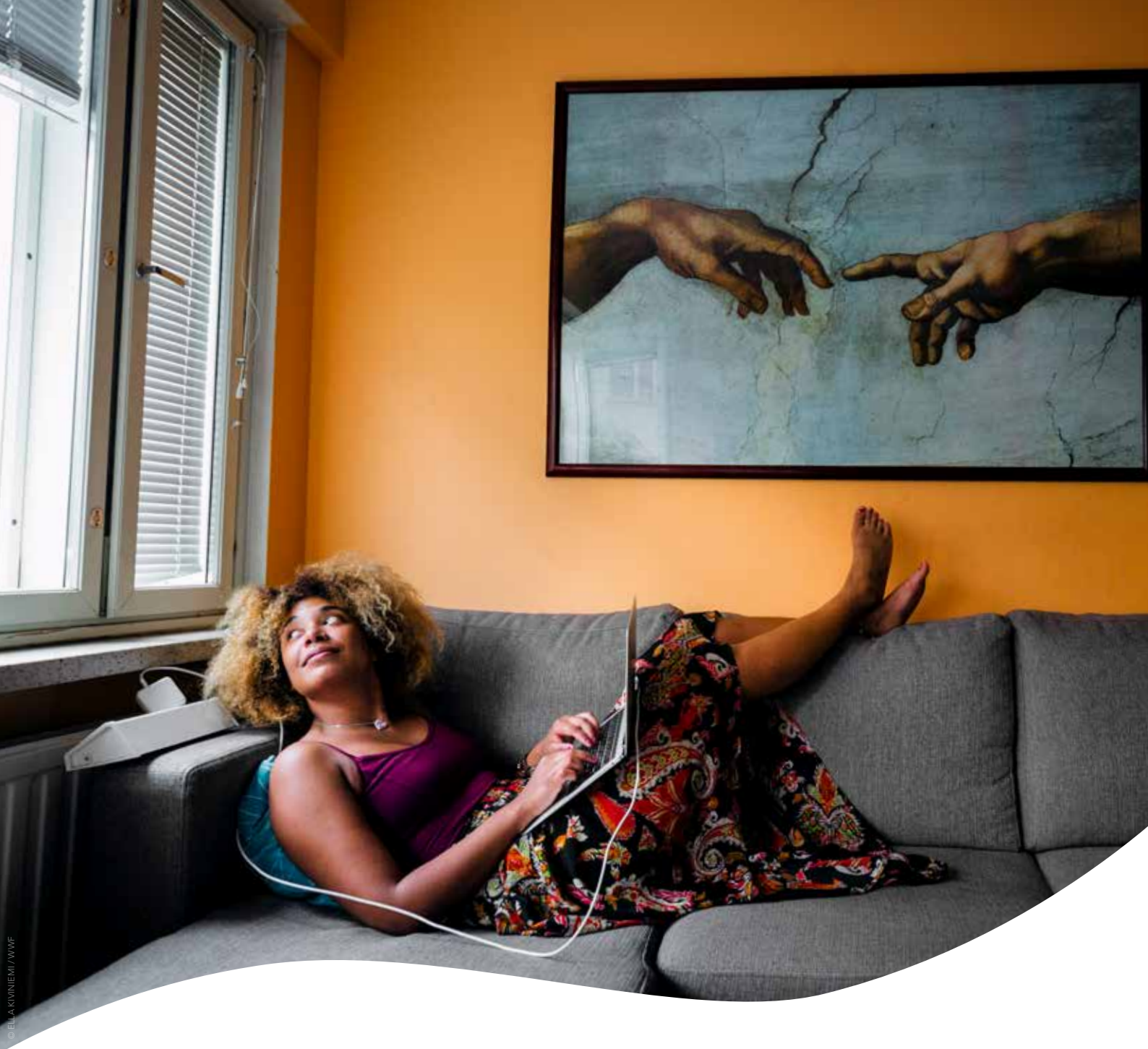
Metsät ja monimuotoisuus

Tavoitteet:

Kunta valjastaa luonnon ilmastoratkaisut käyttöönsä ja pysäyttää metsäluonnon ja muun luonnon köyhtymisen. Kunnan metsien hiilivarastot ja -nielut kasvavat niin, että hiilinegatiivisuus voidaan saavuttaa.

Toimenpiteet:

- Kuntien metsätalouden tuotantotavoitteista luovutaan tai niitä lasketaan ja metsiä ja niiden käyttöä tarkastellaan ilmasto ja monimuotoisuus huomioon ottaen. Metsien hiilivarastot turvataan ja kunnan hiilinieluille asetetaan mitattavat tavoitteet ja niihin pääsemistä seurataan. Vaalikaudella kunta kaksinkertaistaa suojelealueidensa pinta-alan ja tavoittelee vähintään 30 % suojelealaa. Kaikki vanhat yli 140-vuotiaat metsät suojellaan. Avohakkuut kuntien omistamissa metsissä lopetetaan ja kunta siirtyy monesti kokonaistaloudellisesti kannattavampaan jatkuvapeitteiseen kasvatukseen.
- Metsä nähdään muunakin kuin puina, monimuotoinen metsäluonto tekee hyvää myös luonnossa liikkujalle. Kaavoituksella turvataan kuntalaisten lähimetsät ja oikeus lähiluontoon sekä hillitään metsäkatoa. Kaavoituksessa varmistetaan myös ketojen, niittyjen ja vapaiden rantojen säilyminen ja lisääminen.
- Kunta toteuttaa luonnonhoitoa, ennallistamista ja suojelealaa, ja selvittää lisärahoitusmahdollisuudet näihin METSO- ja Helmi-ohjelmien kautta.

Kuntalaisten osallisuus ilmastotoimissa

Tavoite:

Kunnan ilmastotoimien keskiössä on aktiivinen kuntalainen ja ilmastotoimet lisäävät kuntalaisten osallisuutta.

Toimenpiteet:

- Kunnat tarjoavat vuorovaikutuksellisia kanavia, joiden kautta kuntalaiset voivat osallistua kuntansa ilmastotoimien suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Osallistumiskanavia voivat olla esimerkiksi foorumit, kuntalaiskuulemiset, työpajat, äänestykset ja erilaiset sähköiset alustat.

- Kunnat mahdollistavat sekä lyhytkestoista (rajatut kysymykset) että pitkäjänteisempää osallistumista (esimerkiksi kunnan ilmastostrategia).

- Kattava, saavutettava ja oikea-aikainen tiedotus kunnan ilmastosuunnitelmista ja -toimista mahdollistaa kuntalaisten tosiasiallisen osallisuuden ja vaikuttamisen kuntansa asioihin. Ilmastoasioista viestitään ymmärrettävällä ja selkeällä tavalla erilaiset kielitarpeet huomioiden.

- Mikäli kunnan ilmastotoimenpide vaikuttaa kielteisesti työllisyyteen lyhyellä aikavälillä, otetaan työntekijät mukaan muutoksen suunnitteluun ja toteutukseen. Heille tarjotaan riittävä tuki uudelleen kouluttautumiseen ja työnhakuun. Ilmastotoimia ei tehdä heikossa asemassa olevien ihmisten kustannuksella.